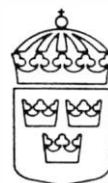

Motion till riksdagen

1988/89:Sk374

av Carl Bildt m.fl. (m)

En skattereform för 1990-talet

Mot.
1988/89
Sk374

Innehållsförteckning

1	Frihet och välfärd genom sänkta skatter	2
2	Skatteutvecklingen i Sverige och i omvärlden	3
	2.1 Världens hårdaste skattetryck	3
	2.2 Skatternas fördelning	4
	2.3 Skatteutvecklingen till 1976	5
	2.4 Skatteutvecklingen mellan 1976 och 1982	6
3	Regeringens skattepolitik efter 1982	6
4	Sänkta skatter ger ökad tillväxt och högre välfärd	7
	4.1 Negativa verkningar av höga skatter	7
	4.2 Dynamiska effekter av skattesänkningar	12
5	Skattereform för 90-talet	13
	5.1 Skattereform eller skatteomläggning?	13
	5.2 Utgångspunkter för en moderat skattereform	14
	5.3 Minskat skattetryck, avreglering och brutna monopol	15
	5.4 Lägre marginalskatter	16
	5.5 Återinfört inflationsskydd	17
	5.6 Reformerad familjebeskattnings	17
	5.7 Skatt på kapitalinkomster och kapitalvinster	19
	5.8 Reformerad företagsbeskattnings	20
	5.9 Finansiering	21
	5.10 Skattereformens effekter	21
	5.10.1 Bättre lönebildning – stärkt konkurrenskraft	21
	5.10.2 Arbete och utbildning lönar sig	22
	5.10.3 Tjänstesektorn kan växa	22
	5.10.4 Ökat sparande	23
	5.10.5 Färre i fattigdomsfällan	23
	5.10.6 Ökad tillväxt	23
6	Finansiella konsekvenser av förslagen i denna motion	23
	Hemställan	24

1 Frihet och välfärd genom sänkta skatter

Mot. 1988/89
Sk374

Sverige är det land i den fria världen där människor är mest beroende av politikernas värderingar och politiska beslut. Det innebär att det svenska samhället också har den fria världens hårdaste skattetryck. Ingen annanstans har så stor del av medborgarnas inkomster socialiserats. Ingen annanstans har marknadsekonomin trängts undan så mycket som i Sverige. Ingen annanstans är utrymmet för enskilt sparande och enskilt ägande så begränsat som i Sverige.

Sveriges rekordhårda skattetryck har vuxit fram under ett långvarigt socialdemokratiskt regeringsinnehav. Den enda period under efterkrigstiden då skattetrycket varit oförändrat är 1977–1982. Skatteutvecklingen avspeglar en medveten socialistisk politik. Kollektiva lösningar har prioriterats. Vård, omsorg och inkomstomfördelningar över livscykeln handhas av offentliga – huvudsakligen skattefinansierade – monopol. Till detta kommer att den bedrivna konjunkturpolitiken konsekvent har utformats så att åtstramning skett genom skattehöjningar medan efterfrågan stimulerats genom offentliga utgiftsprogram.

Den skattepolitiska debatten blir lätt en jämförelse av effekter på kort sikt för olika typer av hushåll i kronor räknat. Det är i sig viktigt. Det är emellertid ännu viktigare att skattepolitiken diskuteras med utgångspunkt i den långsiktiga utvecklingen och det sätt på vilket den påverkar utvecklingen av vårt samhälle.

Den genomsnittliga inkomsttagaren i Sverige får för egen del förfoga över ungefär en tredjedel av vad han eller hon har arbetat ihop. Mer blir inte kvar sedan arbetsgivaravgifter, inkomstskatter och konsumtionsskatter betalats. Politiker i stat och kommun styr över ungefär två tredjedelar av ekonomin, medan medborgarna själva direkt kan bestämma över den resterande tredjedelen. Skatteuttaget sker huvudsakligen i former som hårt drabbar låg- och medelinkomsttagare. Detta gäller särskilt de skattehöjningar som genomförts efter 1982.

De enskilda medborgarnas valfrihet har efter hand kraftigt inskränkts medan politikernas makt ökat. Socialdemokraterna har format ett samhälle där staten beskattar medborgarna så hårt att de flesta inte har möjlighet att välja annan vård eller omsorg än den staten och kommunerna erbjuder. De utlämnas till den politiska sektorn – när den offentliga sjukvården, barnomsorgen eller äldreomsorgen inte fungerar finns inga möjliga alternativ.

I socialdemokraternas Sverige är det bara de som har råd att själva betala för icke subventionerad vård och omsorg som kan slippa köer och välja fritt.

Offentliga monopol och inskränkt valfrihet leder också till en felaktig fördelning och ett sämre utnyttjande av våra totala resurser. Skatter, avgifter och subventioner minskar möjligheterna för de enskilda att bestämma hur produktionsresultatet skall fördelas. Trögheten i de stora offentliga systemen och bristen på konkurrens ger dålig effektivitet. I en nyligen presenterad internationell undersökning konstateras att svensken bor väsentligt bättre men äter väsentligt sämre än invånarna i flertalet jämförbara länder. Det är följden av regleringar och subventioner.

Man kan som Assar Lindbeck (Dagens Nyheter den 22 december 1988) beskriva vad som skett på följande vis:

De höga marginalsatserna och den offentliga tjänsteproduktionen bidrar till att familjen i ökad utsträckning ägnar sig åt "vård" av föremål, medan offentliga institutioner allt mer tar över vård av människor, vilket tidigare ansetts vara familjens speciella uppgift i samhället.

Mot. 1988/89
Sk374

Han fortsätter:

I en välfärdsstat av svensk typ är det inte företagen som socialiserats, utan familjen, eller rättare många av familjens traditionella funktioner. Kanske kan man säga att medan klassisk socialism betyder socialisering av företag, så innebär en välfärdsstat av svensk typ en socialisering av hushållens traditionella vård och omsorg av människor.

Ett samhälles utvecklingsförmåga och dynamik är beroende av människornas möjligheter att ta initiativ och ansvar. Högsattesamhället tvingar enskilda, organisationer och exempelvis massmedia till ett bidragsberoende. De höga skatterna påverkar människors ekonomiska levnadsvillkor, så att egna önskemål om boende, barnomsorg eller sjukvård får vika. De "kilar" som slås in mellan värdet av produktionen och ersättningen efter skatt till den enskilde för en extra arbetsinsats gör att det i praktiken blir näst intill omöjligt att utveckla nya arbeten inom områden som är av stor betydelse för den framtida sysselsättningen, främst tjänstesektorn.

Genom lägre skatter öppnas möjligheter för enskilda människor att ta initiativ, satsa på företagande, spara och äga. Ägandet kan spridas till enskilda människor. Det är viktigt för nyföretagandet och för tillväxten i ekonomin.

Lägre skatter medför ett ökat arbetsutbud genom att "skattekilarna" minskar och extra arbetsinsatser blir mer lönsamma.

Lägre skatter motverkar svåra sociala problem, som exempelvis den nyfattigdom som gjort hundratusentals människor beroende av socialbidrag. Genom ökad tillväxt och genom att människor kan disponera en större del av sin arbetsersättning skall det vara möjligt att kunna leva på sin lön.

2 Skatteutvecklingen i Sverige och i omvärlden

2.1 Världens hårdaste skattetryck

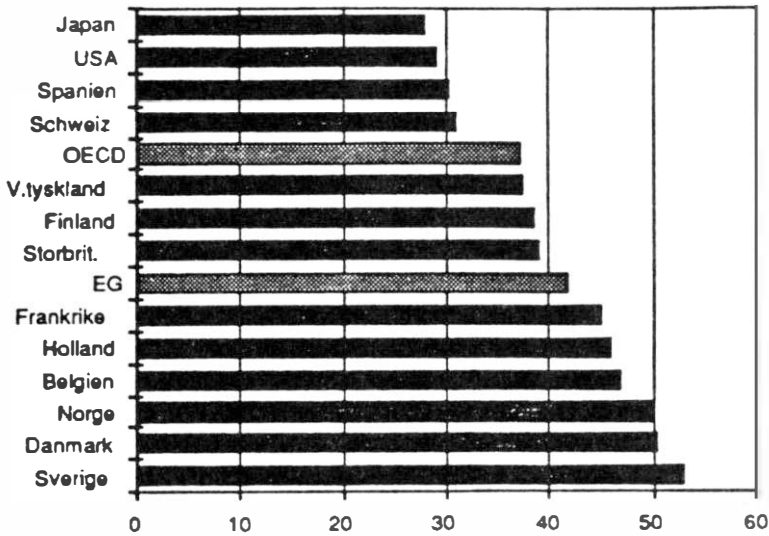
Det totala skatteuttaget i förhållande till de samlade inkomsterna (skattetrycket) i Sverige är extremt högt i ett internationellt perspektiv. Nästan 56 procent av de samlade inkomsterna går till skatt. Eftersom beskattningens syfte är att finansiera offentliga utgifter är frågan om skattetryckets nivå liksom skattesystemets utformning i övrigt i hög grad ideologiskt präglad.

En socialistisk politik med liten tilltro till enskilda människors förmåga att ta ett eget ansvar leder till kollektiva lösningar, stora offentliga utgifter och därmed till ett hårt skattetryck.

Den offentliga verksamheten fyller förvisso en viktig funktion i det svenska samhället. Men därav följer inte automatiskt att den offentliga sektorn bör ges största möjliga omfattning.

Det svenska skattetrycket är nästan 20 procentenheter hårdare än genomsnittet för OECD-länderna, se diagram 1. Det innebär att vi totalt betalar drygt 200 miljarder kronor – eller uppemot 50 000 kronor per yrkesverksam svensk – mer i skatt jämfört med om skattetrycket i Sverige hade varit 37 procent, vilket är OECD-genomsnittet.

Diagram 1
Svenskarna betalar västvärldens högsta skatter
Totala skatteintäkter som procentuell andel av BNP år 1986

Källa: OECD
 Siffrorna för Belgien, Japan, USA och OECD avser 1985

2.2 Skatternas fördelning

Socialdemokraterna har under årens lopp med stor uppfinningsrikedom infört en rad nya typer av indirekta skatter. För att kunna öka de offentliga utgifterna har de infört bl.a. moms och olika arbetsgivaravgifter, vilka till betydande del haft karaktären av löneskatter. Syftet med dessa skatter förefaller bl.a. ha varit att söka dölja det verkliga skatteuttaget för medborgarna. Det hade helt enkelt inte varit möjligt att uppnå och vidmakthålla nuvarande extremt högskatteuttag med endast direkta skatter på hushållen.

Även om inte hela skatteuttaget har formen av direkta skatter på hushållens inkomster, betalar hushållen ändå dessa skatter i form av t.ex. högre priser och lägre löner. Den personliga inkomstskatten är störst och svarar för nästan 20 procent av BNP. Av denna utgör kommunalskatten den dominerande delen (15 procent av BNP).

Inkomstskatternas andel av BNP ökade fram till 1970. Därefter har de totala skatternas andel ökat framför allt genom höjda arbetsgivaravgifter, höjd moms och höjda bensin-, el- och oljeskatter.

Även om *inkomstskatternas* andel av BNP inte ökat sedan 1970 har Sverige ändå de högsta skattesatserna bland de industrialiserade västländerna.

En inkomsttagare med 100 000 kronor i inkomst får i Sverige betala 48 procent i skatt på en inkomstökning (marginalskatt), vid en kommunal skatt på 31 kronor. Till detta kommer att en inkomstökning ofta leder till avtrappade bostadsbidrag och höjda daghemsavgifter samt marginaleffekter av andra indirekta skatter och arbetsgivaravgifter. Om effekterna adderas

erhålles den totala marginaleffekten, som i normala inkomstlägen kan uppgå till mellan 70 och 80 procent. I vissa extrema fall kan den totala marginaleffekten bli 100 procent eller t.o.m. mer.

Mot. 1988/89
Sk374

De lagstadgade arbetsgivaravgifterna var 1965 7,3 procent. Dessa avgifter har fram till 1988 femdubblats och uppgick då till 37,07 procent på bruttolönen. Den starkaste ökningen skedde under 1970-talets första hälft.

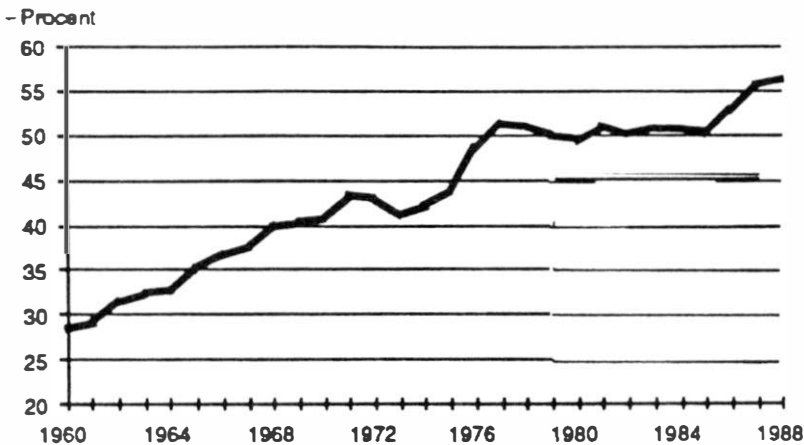
Egenföretagare erlägger s.k. *egenavgifter* som är en motsvarighet till arbetsgivaravgifterna. De beräknas på företagsinkomsten och ökar därmed marginaleffekten för företagaren. Om marginalskatten (beräknad endast på inkomstskatten) är 48 procent, blir marginaleffekten nästan 70 procent om effekterna av egenavgifterna medtas.

Den 1 januari 1969 infördes i Sverige en *mervärdeskatt*. Den ersatte den tidigare omsättningsskatten. Mervärdeskatten, som sedan införandet höjts flera gånger, har förutom för att finansiera offentliga utgifter också använts i konjunkturpolitiskt syfte. Den har sänkts vid två tillfällen, 1974 och 1981. Mervärdeskatten uppgår, efter den höjning som genomdrevs av socialdemokraterna hösten 1982, till 19 procent av priset inkl. moms, vilket för konsumenterna innebär ett påslag på priset med 23,46 procent.

2.3 Skatteutvecklingen till 1976

Under perioden fram till 1976 steg skattetrycket kontinuerligt i takt med att de offentliga utgifterna ökade, se diagram 2. Det uppgick 1950 till drygt 20 procent av BNP och ökade sedan i jämn takt fram till 1970 då det var 41 procent.

Diagram 2
Totala skatteintäkter som procentuell andel av BNP i Sverige 1960–1988

Källa: Nationalräkenskaperna

1970 lade den dåvarande socialdemokratiska regeringen fram förslag om en skattereform som skulle "ge två tredjedelar av svenska folket sänkt skatt". Moderata samlingspartiet motsatte sig förslaget, bl. a. med hänvisning till den

den starkt skärpta progressiviteten i den statliga inkomstskatteskalen. Det visade sig snart att förändringen ledde till höjda skatter för i stort sett alla till följd av kombinationen av höga marginalskafter och snabb inflation.

Så gott som varje år t.o.m. 1976 framtvängades därför nya skatteomläggningar. I den statliga inkomstskatteskalen sänktes skattesatserna i lägre inkomstskikt, medan de bibehölls och även höjdes i vanliga och högre skikt. Samtidigt höjdes successivt arbetsgivaravgifterna i syfte att uppväga de avsedda sänkningarna av inkomstskatten. Eftersom den statliga skatteskalen inte var inflationsskyddad, ledde inflationens verkningar till att skattetrycket i realiteten skärptes. Det steg från 40 procent 1970 till drygt 50 procent 1977.

Mellan 1970 och 1976 kom Sverige upp på en nivå, där skattetrycket låg 13–14 procentenheter av BNP högre än i OECD-länderna i genomsnitt.

2.4 Skatteutvecklingen mellan 1976 och 1982

Den borgerliga valsegern 1976 innebar en viktig förändring i den skattepolitiska utvecklingen. Visserligen skärptes skattetrycket mellan 1976 och 1977 med två procentenheter, men denna ökning berodde på skattehöjningar som genomdrivits av den socialdemokratiska regeringen våren 1976. Skattehöjningen skulle ha blivit ännu större detta år om inte den nya borgerliga regeringen tagit tillbaka vissa beslutade höjningar. Den allmänna arbetsgivaravgiften avskaffades. Efter 1977 förblev det totala skattetrycket oförändrat. Eftersom inte obetydliga kommunala skattehöjningar genomfördes efter 1976 (den genomsnittliga kommunalskatten steg 1976–1982 med ca 3,6 procentenheter), innebar detta att det statliga skattetrycket minskade i motsvarande mån. Vissa marginalskafter sänkningar genomfördes också under perioden, även om de borde ha fått en större omfattning. Fr.o.m. 1978 inflationsskyddades skatteskalen genom den under trepartiregeringen beslutade indexregleringen av skiktgränserna. Därigenom skapades garantier mot att inflationen automatiskt skärpte skatteuttaget. Indexregleringen gav ett reall innehåll åt de genomförda marginalskafterjusteringarna och därmed hejdades den tidigare fortlöpande skärpningen av progressiviteten i skattesystemet.

Trepartiregeringen beslöt i februari 1981 att genomföra en genomgripande marginalskaftereform under perioden 1982 till 1984. I april samma år träffade folkpartiet, centerpartiet och socialdemokraterna en uppgörelse som innebar en senarelagd skatteomläggning. Den innebar också att inflationsskyddet urholkades, att marginalskafter sänkningen blev mindre omfattande än avsett och att symmetrin i skattesystemet bröts genom avdragsbegränsningen. Omläggningen skulle finansieras genom höjda arbetsgivaravgifter eller s.k. proms.

3 Regeringens skattepolitik efter 1982

Efter valsegern 1982 har socialdemokraterna höjt eller infört sammanlagt 124 olika skatter. De senaste ingreppen i denna långa rad annonserades på nyårsafton i fjol och innebär en kraftig skärpning av företagsbeskattningen för 1989 samt införande av allvarliga asymmetrier i beskattningen av enskilt

aktiesparande. I genomsnitt har socialdemokraterna genomfört en skattehöjning var artonde dag. Detta har resulterat i en kraftig skärpning av skattetrycket, vilket framgår av tabell 1. När socialdemokraterna återkom i regeringsställning 1982 var skattetrycket 50,1 procent. Under 1989 väntas det bli ca 56 procent. Det rör sig således om en höjning med ca 6 procentenheter eller med 70 miljarder kronor.

TABELL 1
Skattetryck (skatternas andel i procent av BNP)

1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	Förändring 1982-1989
50,1	50,7	50,6	51,5	53,0	55,3	55,6	56,0 ¹	5,9

¹ Inklusive den föreslagna vinstskatten 1989 och förändringar av avdragsrätten för reaförluster.

Källa: Preliminär nationalbudget 1989 och moderata beräkningar

Den socialdemokratiska regeringen har således, trots upprepade löften om motsatsen, höjt skattetrycket kraftigt sedan den återkom i regeringsställning 1982.

Den totala marginaleffekten, som anger hur mycket av en inkomstökning som försvinner i form av olika typer av skatter och inkomstrelaterade bidrag, är högre 1989 än vad den var 1982. Detta visar att "den underbara nattens" skatteomläggning misslyckades, vilket vi förutsåg 1981, och att det senaste årets justeringar av inkomstskatterna varit otillräckliga.

Även om enskilda företrädare för den socialdemokratiska regeringen ibland säger att skattetrycket är för högt, att det inte kan tillåtas stiga ytterligare och att det vore önskvärt med en sänkning i framtiden, menar de uppenbarligen inte allvar. De senaste årens mycket snabba stegring av skattetrycket tyder på att socialdemokraterna inte på allvar insett att skatterna är en av huvudanledningarna till problemen med inflationen och den viktigaste förklaringen till att Sverige halkar efter i den internationella tillväxtligan.

4 Sänkta skatter ger ökad tillväxt och högre välfärd

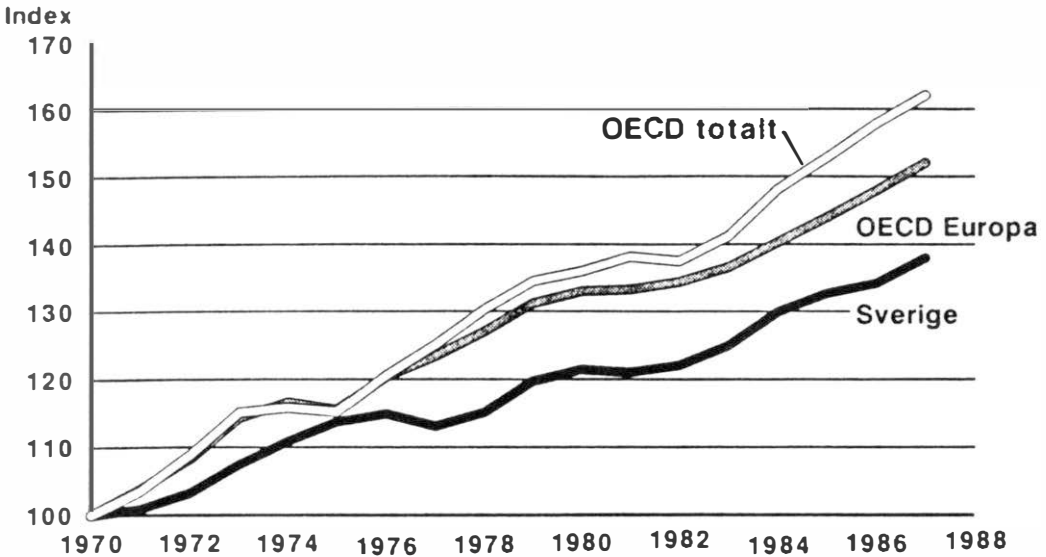
4.1 Negativa verkningar av höga skatter

Sedan mitten av 1960-talet har tillväxten varit lägre i Sverige jämfört med ett genomsnitt av de västliga industriländerna (OECD). Det är också under denna period som skattetrycket i Sverige har skjutit i höjden. Hade tillväxten i Sverige under dessa decennier varit densamma som i andra industriländer – som i genomsnitt har ett väsentligt lägre skattetryck – skulle Sveriges totala produktion (BNP) ha varit 200 miljarder kronor större. Det motsvarar uppemot 50 000 kronor per yrkesverksam svensk eller mer än dubbelt så mycket som hela sjukvården kostar. Det är således fråga om betydande belopp.

Det framhålls ibland från socialdemokratiskt håll att vårt höga skattetryck skulle vara en förutsättning för välfärden. I själva verket håller nuvarande nivå på skattetrycket i stället på att bli ett hot mot välfärden, eftersom

skattetrycket verksamt medverkar till alltför låg tillväxt. Av diagram 3 framgår att den svenska tillväxttakten sedan början av 1970-talet – då Sveriges skatteutveckling började avvika kraftigt från omvärldens – legat under såväl OECD:s totalt som Europas.

Diagram 3
BNP i Sverige och OECD
Index 1970=100

Källa: OECD

Höga skatter har en negativ inverkan på viljan att arbeta, spara och investera. De höga skatterna leder till allvarliga snedvridningar av resursanvändningen och därmed sammanhängande effektivitets- och välfärdsluster för svensk ekonomi.

Den ökade internationaliseringen innebär också att de negativa effekterna av det extremt hårda skattetrycket i vårt land tilltar. Detta gäller beskattningen av både kapital och arbetskraft. Internationaliseringen har inneburit att såväl arbetskraften, t.ex. företagsledare, tekniker, forskare samt välutbildade arbetare och tjänstemän, som kapitalet har blivit mer lättrorligt. Genom de skattereformer som nu genomförs i allt fler industriländer kommer de negativa effekterna av våra höga skatter att bli än större.

Den relativt goda överensstämmelsen mellan privatekonomisk och samhällsekonomisk avkastning för enskilda individers arbetsinsatser och sparande som förelåg fram till slutet av 1960-talet råder inte längre. Skatterna slår nu in en bred kil mellan å ena sidan produktionstillskott och å andra sidan ersättning till individen. Denna "kil" kan mätas som skillnaden mellan vad företagen får betala för en ytterligare arbetsinsats eller för att få disponera ett ökat sparande och vad arbetstagaren respektive spararen får behålla för egen del efter alla skatter.

Alla typer av skatter, såsom inkomstskatter, mervärdesskatter och löneskatter, dvs. den del av arbetsgivaravgifterna som inte ger någon motsvaran-

de förmån, leder till marginaleffekter och därmed sammanhängande skatte-
kilar.

Mot. 1988/89
Sk374

De stora skattekilarna har medfört att många tjänster har kommit att
utföras i den "svarta" eller den "grå" sektorn. Ett exempel på att så har skett
är att tiotusentals barn tas omhand av "svarta" dagmammor. Verksamheten
sker med myndigheternas tysta godkännande. Det rådande skattetrycket gör
att varken föräldrar eller dagmammor har råd att betala respektive arbeta för
de summor det skulle bli frågan om, om verksamheten skulle bedrivas
skattemässigt legalt.

Ett annat område där "svarta" marknader drivs fram till följd av
skattetrycket är underhåll och reparationer av villor. Om en hantverkare
kräver en ersättning på 1 000 kronor efter skatt för att utföra ett visst arbete
måste den vanlige småhusägaren arbeta ihop 7 000–15 000 kronor före skatt
för att kunna betala hantverkaren.

Det är lätt att inse att marknadssektorn för privata tjänster till hushållen
har svårt att utvecklas och expandera med ett sådant skattetryck.

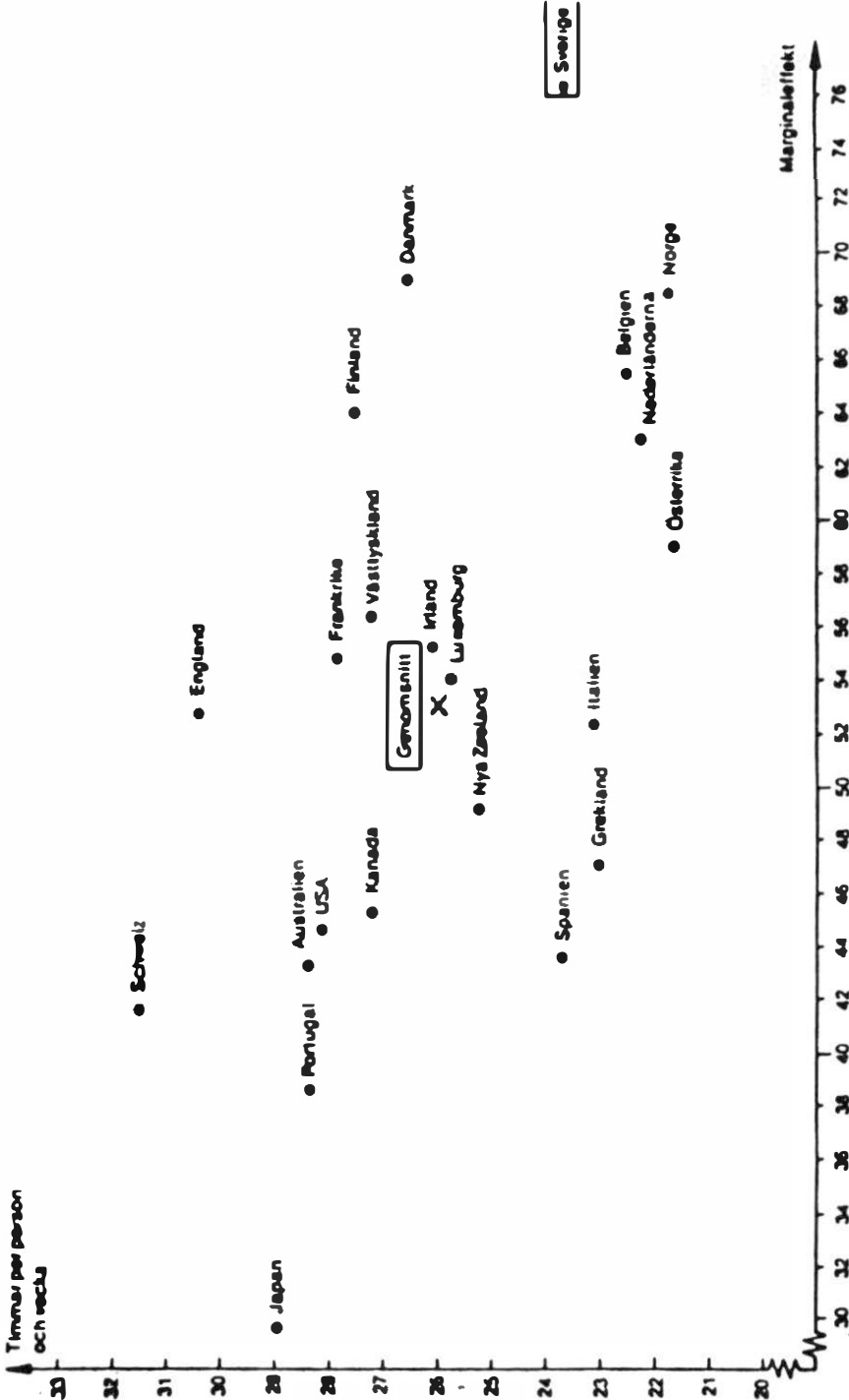
Höga marginalskatter och stora skattekilarna minskar arbetsutbudet och
ökar benägenheten att välja mer fritid. Den enskildes kostnad för ökad fritid
är mycket låg jämfört med den totala kostnad som motsvarar produktions-
bortfallet. Om en sänkning av arbetstiden med en timma ger en minskning av
lönekostnaden (och ett produktionsbortfall) med exempelvis 80 kronor,
vilket är den samhällsekonomiska förlusten, minskar skatteintäkterna till
stat och kommun med drygt 60 kronor vid heltidsarbete. Kostnaden för den
enskilde för en extra timmes fritid är således endast knappt 20 kronor, till
följd av de stora skattekilarna.

Anpassningen till mer fritid kan ske genom t ex val av deltid för en person
som i annat fall skulle ha valt heltid, genom individuella eller kollektiva avtal
om kortare veckoarbetstid eller genom längre semester.

Skatternas potentiella effekter på arbetstiden kan studeras genom en
jämförelse mellan olika länder, vilket görs i diagram 4. I Sverige är det
genomsnittliga antalet arbetade timmar 23,7 per person och vecka, medan
motsvarande siffra är 26,2 timmar för OECD-länderna i genomsnitt. Den ca
10 procent kortare arbetstiden i Sverige kan sannolikt förklaras bl.a. med de
väsentligt högre marginaleffekterna i Sverige. Av en extra arbetsinsats får de
svenska inkomsttagarna endast behålla hälften så mycket (23,6%) som i
andra länder (46,8%).

Diagram 4
 Marginal-effekt och arbetstid i olika OECD-länder

Mot. 1988/89
 Sk374

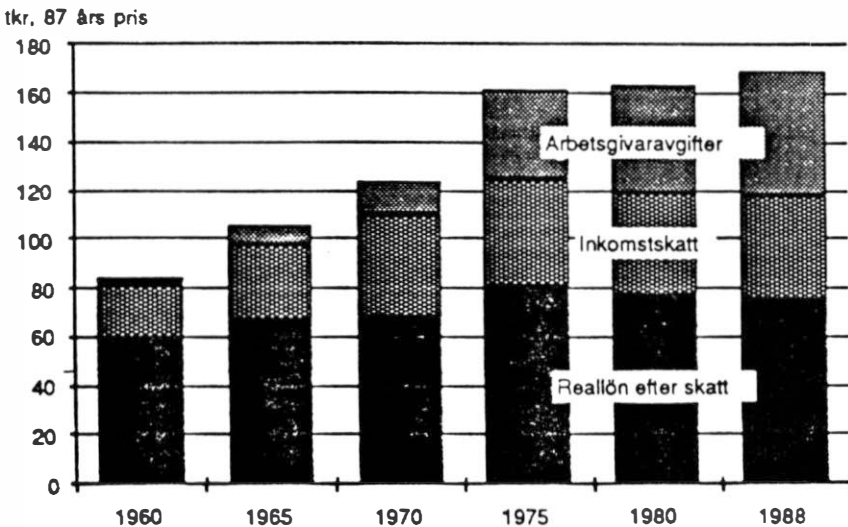
Källa: Hansson I, Skatter och samhällsekonomi, SNS 1986.

Höga skatter snedvrider också resursallokeringen. Många investeringar görs bara därför att de är skattemässigt fördelaktiga. Andra investeringar blir inte av trots att de är samhällsekonomiskt lönsamma, eftersom skatten gör dem privatekonomiskt olönsamma. Den höga marginalskatten för svenska företag har medfört att de i stor utsträckning valt att behålla vinstmedel inom det egna företaget. Resultatet har blivit att förändringar i näringslivets struktur inte skett så snabbt som vore önskvärt. I stället för att vinster förs över till mer expansiva sektorer har de i alltför stor utsträckning blivit kvar i de företag där de en gång uppstod.

De höga skatterna hämmar utvecklingen av små och medelstora företag. Skillnaden mellan vad företaget tjänar brutto och vad företagaren får kvar netto är betydande. Detta är särskilt allvarligt eftersom dessa företag i framtiden kan förväntas spela en större roll för den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen.

De höga skatterna i Sverige leder dessutom till höga lönekrav. Diagram 5 visar löneutvecklingen för en genomsnittlig industriarbetare mellan 1960 och 1988. Den övre delen av staplarna visar den reala arbetskraftskostnad företaget betalar den anställde och den helsvarta delen av varje stapel visar den nettolön som den enskilde får behålla efter skatt. Av diagrammet framgår att nettolönen, i fasta priser, ökat mycket måttligt. 1988 års reallön efter skatt är dessutom lägre än den var både 1975 och 1980. Kraftigt stigande arbetsgivaravgifter, ökad progressivitet i den statliga skatteskalen och höjda marginalskatter ligger bakom denna utveckling. Det höga och ständigt stigande skattetrycket har därför i betydande omfattning försämrat möjligheterna att nå rimliga uppgörelser i avtalsrörelserna.

Diagram 5
Reallöneutveckling för industriarbetare

Källa: SAF

De höga skatterna medför också stelhet på arbetsmarknaden. Erbjudanden om nya jobb eller högre befattningar ger ofta alltför liten utdelning för den enskilde. I stället för att förändra sin situation förblir han eller hon hellre vid det gamla. Den successiva och smidiga överföringen av arbetskraft från mindre lönsamma till mer lönsamma arbetsuppgifter och företag förhindras och fördröjs. Därmed bromsas näringslivets strukturomvandling.

Alla skatter har snedvridande effekter på samhällsekonomin. Det är emellertid uppenbart att inkomstskatten genom sin progressivitet särskilt påverkar viljan till ytterligare arbetsinsatser, sparande och produktiva kapitalplaceringar, vilket medför allvarliga konsekvenser för samhällsekonomin.

4.2 Dynamiska effekter av skattesänkningar

Höga skatter innebär att lönsamheten förskjuts till nackdel för beskattad och till fördel för obeskattad verksamhet. Detta leder till ett minskat arbetsutbud och till att tillgängliga produktionsresurser används mindre effektivt. Omvänt leder lägre skatter till ökad vilja att göra en extra arbetsinsats och till att ekonomin fungerar smidigare.

Från moderat sida har länge framhållits att en sänkning av skatterna ger dynamiska effekter i form av högre ekonomisk tillväxt. Det är självklart att det blir mer intressant för den enskilde att arbeta, spara, utbilda sig eller starta företag om det också blir en slant kvar i handen när skatten är betald.

Under senare år har också ett flertal studier gjorts på svenska förhållanden som inte bara bekräftar det moderata synsättet utan även visar att en sänkning av exempelvis marginalskatterna ger upphov till omfattande materiella välfärdsvinster.

Sådana studier har bl.a. gjorts av Sören Blomquist i en offentliggjord underlagspromemoria till Inkomstskatteutredningen (RINK), av Olov Ljones och Steinar Ström i bilaga 15 till 1987 års långtidsutredning och av Ingmar Hansson i en rapport från Studieförbundet Näringsliv och Samhälle. Mer blygsamma effekter på arbetsutbudet redovisas dock i en rapport till RINK av Steinar Ström.

Gemensamt för dessa studier är att de endast fokuserar på skatternas inverkan på arbetsutbudet. Andra effekter som minskatskattekineseri, ökad vilja till utbildning, smidigare arbetsmarknad, ökad produktivitet, minskad utvandring, mer entreprenörskap m.m. tillför ytterligare dynamik i ekonomin efter en skattesänkning.

Storleksordningen på de dynamiska effekterna kan Sören Blomquists studie tas som exempel på. I ett experiment sänks marginalskatten med 10 procentenheter för inkomster över 70 000 kronor. En sådan sänkning leder, enligt Blomquist, till en ökning av arbetsutbudet med 6,7 procent. Nettoutfallet av sänkningen för statskassan, efter det att hänsyn tagits till kostnaden för sänkningen och de ökade intäkter som det större arbetsutbudet och därmed den snabbare ekonomiska tillväxten leder till, är positiv. Skatteintäkterna ökar med 6,9 procent enligt studien, vilket innebär att marginalskattesänkningen är mer än självfinansierande.

Det är väl känt att Sverige halkat efter andra industriländer sedan mitten

av 1960-talet när det gäller ekonomisk tillväxt. Efter att tillsammans med Japan haft den snabbaste produktionsökningen i världen från 1860-talet fram till början av 1970-talet återfinns Sverige numera i bottenkiktet bland de industrialiserade västländerna.

En stor del av uppbromsningen av den ekonomiska tillväxten låter sig förklaras av det skärpta skattetrycket. För att vända denna utveckling krävs således en genomgripande skattereform som innebär att sparande, arbete och företagande ges erforderligt spelrum under 1990-talet. Då kan det också bli möjligt för Sverige att återta sin ledande position bland industriländerna i västvärlden.

All internationell erfarenhet visar att låga skatter är en fördel för en snabb ekonomisk tillväxt. De sänkta skatterna och avbyråkratiseringen i slutet av 1940-talet var utgångspunkten för det ekonomiska under som gjorde Förbundsrepubliken Tyskland till det ekonomiskt viktigaste landet i Väst-Europa. President Kennedys skattesänkningar i början av 1960-talet medförde en stor stimulans för den amerikanska ekonomin. Det låga skattetrycket i Japan bidrar till detta lands mycket snabba ekonomiska utveckling.

5 Skattereform för 90-talet

5.1 Skattereform eller skatteomläggning

I den moderata partimotionen "Reformerad inkomstbeskattning" (1983/84:747) angavs att målet för en varaktig skattereform borde vara att avskaffa den statliga inkomstskatten utom för höga inkomster. Vi har sedan vid varje riksmöte lagt fram förslag som syftat till att denna målsättning skulle kunna uppfyllas i början av 1990-talet. Den socialdemokratiska regeringen har emellertid valt att genomföra synnerligen begränsade justeringar av marginalskatterna samtidigt som det totala skattetrycket fortsatt att stiga. I omvärlden har från mitten av 1980-talet omfattande skattereformer med kraftigt sänkta marginalskatter genomförts.

Socialdemokraterna har nu tvingats inse att Sverige inte kan behålla de höga marginalskatter man själv genom en medveten politik infört. Det skattesystem, som byggts upp av bl. a. Wigforss, Sköld och Sträng för att dra in alla de skatter den fortgående kollektiviseringen krävt, karakteriseras numera av finansministern (som själv tidigare med emfas försvarat och byggt ut det) och andra socialdemokrater som "perverst" och "ruttet".

I november i fjol presenterade socialdemokraterna sina riktlinjer för en "skattereform". Samtidigt förelades inkomstskatteutredningen (RINK) – som under drygt ett år inte ens diskuterat frågan om de framtida marginalskatterna – ett förslag till skatteomläggning.

Förslaget ansluter i fråga om marginalskatterna i stort till vad moderata samlingspartiet sedan lång tid förordat. Vi välkomnar självfallet denna "omvändelse". Det finns emellertid skrivningar i förslaget som öppnar för en högsta marginalskatt på 60 procent och bibehållande av statlig inkomstskatt för alla.

Skattesatssänkningarna föreslås dessutom finansieras fullt ut, främst genom andra skattehöjningar. Förslaget innebär t.o.m. en ökning av

skattetrycket genom en direkt överfinansiering på ca 4 miljarder kronor och genom att de dynamiska effekter som beräknas uppkomma inte räknas in i finansieringen. De senare beräknas leda till att skatteintäkterna ökar med åtminstone 10 miljarder kronor. De skattehöjningar som föreslås drabbar särskilt hårt boende, pensionssparande och riskkapitalförsörjning. Den nödvändiga ökningen av hushållssparandet motverkas och det blir svårare att få fram riskvilligt kapital för främst framtidsföretagen.

Regeringens avsikt är att riksdagen våren 1990 skall kunna besluta om skatteförändringarna, som sedan kan träda i kraft 1991. Det återstår att se om riksdagsbeslutet kommer att gälla en skattereform eller – vilket det mesta tyder på – en skatteomläggning inom ramen för ett "oförändrat" skattetryck av traditionell socialdemokratisk modell. I såväl början av 1970-talet som början av 1980-talet genomfördes omfattande skatteomläggningar. De förväntade positiva effekterna har efter hand urholkats och skattetrycket stigit, bl.a. genom uteblivet inflationsskydd.

En genomgripande inkomstskattereform för 90-talet skall ha som mål att öka de enskilda medborgarnas valfrihet samtidigt som de välfärdsförluster som uppkommer till följd av att skattesystemet snedvrider ekonomiska beslut minskar kraftigt. Genom en sådan skattereform fungerar det ekonomiska systemet bättre och tillväxten blir snabbare. När valfriheten ökar och tillväxttakten i ekonomin stiger, växer också välfärden.

5.2 Utgångspunkter för en moderat skattereform

- Skattereformen skall utformas så att alla får sänkt skatt.
- Skattereformen måste utformas så att hänsyn tas till enskilda människors ekonomiska situation. Medborgarna måste kunna lita på att spelreglerna inte drastiskt försämras.
- Skattereformen skall utformas så att de mest skadliga effekterna av nuvarande system undanröjs eller minskas kraftigt. Det viktigaste inslaget i skattereformen blir därför en kraftig sänkning av skatten på inkomstökningar – marginalskatten. Lägre skatt på inkomstökningar underlättar lönebildningen och gör det lönande att arbeta, spara och satsa på företagande.
- Marginalskattesänkningarna måste också omfatta inkomsttagare i låga och vanliga inkomstlagen, om lönebildningen skall kunna påverkas i tillräcklig omfattning och de positiva effekterna därigenom skall slå igenom i högre tillväxttakt. Det är dessutom nödvändigt att skattereformen berör alla inkomsttagare, om reformen skall kunna få det allmänna stöd som krävs för att kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt.
- Skattereformen skall innebära att inkomstbeskattningen i framtiden utformas med hänsynstagande till olikheter i familjers olika försörjningsbörda.
- Skattereformen måste ha den internationella utvecklingen som utgångspunkt. Sverige kan inte i längden vara isolerat med ett hårt skattetryck och höga marginalskatter. En anpassning av skatteuttaget skulle underlätta fortsatta avregleringar och förbättra möjligheterna till god konkurrenskraft. Särskild hänsyn måste självfallet tas till utvecklingen inom EG.

- Skattereformen bör genomföras snabbt. De negativa effekterna av det hårda skattetrycket och skattesystemets struktur har sannolikt inte visat sig fullt ut ännu. Det är också angeläget att utnyttja den nuvarande situationen med finansiellt överskott i den offentliga sektorn till följd av den långvariga högkonjunkturen.
- Skattereformen utformas så att skatteflykt och skattefusk motverkas.

5.3 Minskat skattetryck, avreglering och brutna monopol

Sveriges redan tidigare rekordhårda skattetryck beräknas 1989 innebära att ungefär 56 procent av den samlade produktionen disponeras av den politiska sektorn. Samhällsekonomin påverkas negativt inte bara av skattesystemets utformning utan också av det höga skatteuttaget i sig. Visserligen kan skattesystemet förbättras genom en skatteomläggning inom ramen för ett oförändrat skattetryck, men det sker till priset av otillräckliga vinster för samhällsekonomin och negativa effekter för många enskilda medborgare.

Den genomgripande skattereform som är nödvändig för Sverige skall syfta till ökad frihet och högre tillväxt. Det innebär att skattetrycket måste minskas successivt till dess det kommer i nivå med vad som gäller för andra jämförbara länder.

Det minskade skattetrycket måste kombineras med avregleringar och stimulans av alternativ till existerande offentliga monopol. Därigenom förstärks den ökning av arbetsutbudet som marginalskattesänkningarna medför. Genom ökad konkurrens förbättras effektiviteten i den offentliga sektorn samtidigt som de som verkar där får möjlighet att välja mellan olika arbetsgivare och att "starta eget". Deras initiativförmåga tas till vara på ett bättre sätt.

Hade produktiviteten i den offentliga sektorn under perioden 1970–1980 bara varit oförändrad i stället för att minska med 1,5 procent årligen i genomsnitt, hade skattetrycket kunnat vara 6 procentenheter lägre 1980.

- Det är endast om skattetrycket lindras som medborgarna får behålla en större del av sina egna inkomster efter skatt. En minskning av skattetrycket som kombineras med avreglering och avmonopolisering ökar deras möjligheter att ta ansvar för sig själva och de sina och att välja mellan olika alternativ.
- Det är endast om skattetrycket reduceras och ekonomin avregleras som de snedvridningar som uppkommit kan minskas i tillräcklig omfattning. En skatteomläggning inom ramen för ett oförändrat skattetryck ger bara begränsade effekter.
- Det är endast om skattetrycket minskas som en skattereform kan genomföras utan att några medborgare genom högre skatt får betala skattesänkningar för andra.

5.4 Lägre marginalskatter

Den skattereform som vi föreslår, som så långt möjligt skall vara genomförd den 1 januari 1991, innebär att den statliga inkomstsikten slopas för den helt övervägande delen av inkomsttagarna. Ingen skall ha en marginalskatt som överstiger 50 procent. Skattereformen måste kombineras med beslut om

kommunalt skattestopp, så att inte den samlade marginalskatten stiger genom att primärkommuner och landsting utnyttjar det "skatteutrymme" som uppkommer genom slopandet av den statliga inkomsts-katten. Redan innevarande år har den genomsnittliga kommunalskatten ökat så att den uppgår till nästan 31 kronor. Den otillräckliga sänkning av marginalskatterna som har genomförts 1989 har således redan urholkats till nästan en tredjedel. För inkomsttagare med inkomster under 85 000 kronor har marginalskatten t.o.m. skärpts.

Redan 1990 bör ett första stort steg tas. De statliga skatteskalorna bör 1990 få det utseende som framgår av tabell 2 nedan. Skattesatssänkningarna genomförs för inkomster över 140 000 kronor i skalan för tilläggsbelopp.

TABELL 2

Beskattningsbar inkomst (kr) ¹	Skatteskala ² 1989	Skatteskala ² 1990 enligt (m)
0 - 75 000	5 %	4 %
75 000 - 140 000	17 %	10 %
140 000 - 190 000	31 %	24 %
190 000 -	42 %	35 %

¹ I 1988 års prisläge.

² Kombinerad skala för grund- och tilläggsbelopp. Ej underskottsavdrag.

Anm.: Det statistiskt beräknade skattebortfallet till följd av skatteförslaget för 1990 uppgår till ca 25 miljarder kronor.

Som tidigare noterats har den genomsnittliga kommunalskatten ökat till avrundat 31 kronor. För att få jämförbarhet med andra skatteskalor som förekommer i debatten bygger tabell 3 nedan emellertid på en utdebitering på 30 kronor.

TABELL 3

Beskattningsbar inkomst (kr) ¹	Total marginalskatt ² nuvarande regler	Total marginalskatt ² enligt (m)
0 - 75 000	35 %	34 % (-1)
75 000 - 140 000	47 %	40 % (-7)
140 000 - 190 000	61 %	54 % (-7)
190 000 -	73 %	65 % (-7)

¹ I 1988 års prisläge.

² Kombinerad skala för grund- och tilläggsbelopp. Ej underskottsavdrag.

Den sänkning av skattesatsen som genomförs i det lägsta inkomstskiktet får samma effekt som en sänkning av kommunalskatten med 1 krona. Det har särskilt stor betydelse för låginkomsttagare, många småföretagare och jordbrukare samt inte minst för pensionärer.

I avsnitt 5.10.1 redovisas de dramatiska effekter denna sänkning av marginalskatterna redan 1990 medför vad avser förutsättningarna för lönebildningen. Vi förutsätter att hänsyn tas till detta vad gäller lönekraven i de olika inkomstgrupperna. I många fall blir det möjligt att träffa "noll-avtal" i högre inkomstlägen.

5.5 Återinfört inflationsskydd

Mot. 1988/89

Sk374

Hösten 1977 infördes genom riksdagsbeslut ett inflationsskydd för den statliga inkomstskatteskalen. Detta innebar att skiktgränserna i skalan justerades i takt med prisstegringen. Därmed blev det riksdagen som genom faktiska beslut avgjorde skatteuttaget. Detta tilläts inte att som tidigare automatiskt stiga med inflationen.

I den uppgörelse som träffades mellan socialdemokraterna, folkpartiet och centerpartiet 1981 begränsades inflationsskyddet till ca 5,5 procent årligen under perioden 1983–1985. Den hösten 1982 tillträdande socialdemokratiska regeringen gjorde ytterligare inskränkningar så att inflationsskyddet för 1984 bara kom att gälla upp till 4,1 procents inflation och 1985 upp till en inflation på 2,65 procent. Eftersom prisutvecklingen i realiteten låg klart över dessa tal ökade skatteuttaget åter till följd av inflationen.

I samband med beslutet om den statliga inkomstskatten för 1987 och 1988 avskaffades slutligen inflationsskyddet av den socialistiska riksdagsmajoriteten. De justeringar av skatteskalorna som beslöts för åren 1987 och 1988 har inte motsvarat ett inflationsskydd. Därmed har hundratusentals inkomsttagare fått högre marginalskatt och därtill drabbats av den införda avdragsbegränsningen.

Förutsättningen för en varaktig skattereform är att inflationen inte tilläts skärpa skattestrycket automatiskt. Endast vid ett fullgott inflationsskydd kommer skatteuttag och skattesats att vara oförändrade vid real inkomstnivå. Förändringar i det reala skatteuttaget bör endast kunna ske genom politiska beslut och inte som en konsekvens av inflationstakten.

Fullt inflationsskydd bör därför återinföras.

5.6 Reformerad familjebeskattning

Inkomstbeskattningens nuvarande utformning leder till stora orättvisor mellan olika familjer. Genom progressiviteten i statsskatteskalen leder olikheter vid fördelningen av inkomster mellan två föräldrar till stora variationer i skatteuttaget. Det drabbar framför allt flerbarnsfamiljerna, som mer än andra är hänvisade till att leva på *en* inkomst. Detta problem kan bara lösas genom övergång till en mera proportionell inkomstskatt.

En av de flesta, åtminstone i ord, omfattad skattepolitisk princip är att skatteuttaget skall ske med hänsyn till bärkraft. Detta innebär bl.a. att inkomstbeskattningen måste utformas på ett sådant sätt att skatteuttaget relateras till inkomsttagarnas försörjningsbörd. Familjer med olika antal barn har självfallet olika stor förmåga att betala skatt, eftersom familjens totala kostnader varierar med antalet barn. En reform av inkomstbeskattningen i syfte att skapa rättvisa för barnfamiljerna måste därför innebära att den beskattningsbara inkomsten reduceras med ett belopp som motsvarar kostnaderna för barn.

För att hänsyn till försörjningsbörd skall tas vid beskattningen bör ett grundavdrag för barn införas. Dess storlek beräknas med utgångspunkt i att nödvändiga kostnader för barnens konsumtion (med avräkning för direkta bidrag) skall undantas från beskattningen.

Eftersom vi på sikt vill avskaffa den statliga inkomstskatten, bör reformen

genomförs inom ramen för den kommunala inkomstbeskattningen, som för flertalet barnfamiljer också utgör den tyngsta belastningen.

Vårt förslag innebär följande:

- Grundavdrag för barn med 15 000 kr per hemmavarande barn upp till 18 års ålder införs vid den kommunala beskattningen. Avdragsrätten skall också omfatta hemmavarande barn mellan 18 och 20 år som går i gymnasieskolan och uppbar studiestöd.
- De som har så låga inkomster och/eller så många barn att de inte kan utnyttja grundavdraget fullt ut kompenseras genom "negativ skatt". Detta innebär att ett belopp motsvarande nettoeffekten av den inte utnyttjade delen av grundavdraget utbetalas kontant. Därigenom kommer alla, oavsett inkomstförhållanden och antal barn, att kunna utnyttja avdragets effekt fullt ut.
- Inom ramen för den kommunala skatteutjämnningen sker en utjämnning av skatteunderlaget mellan kommuner med olika andel barn.

Kostnaderna för grundavdraget för barn uttryckt i skattebortfall för kommunerna uppgår till ca 9 miljarder kronor för hela reformen. Grundavdraget för barn finansieras inom ramen för det moderata budgetalternativet.

Reformen bör genomföras med början den 1 juli 1990. Av tekniska skäl utformas avdraget så att det för hela beskattningsåret 1990 blir 2 500 kr, 1991 7 500 kr, 1992 12 500 kr och 1993 15 000 kr.

I tabellen nedan redovisas förändringarna av den disponibla inkomsten vid införande av ett grundavdrag för barn. Som framgår av tabellen innebär vårt förslag att skatten sänks mest för de familjer som har flera barn.

TABELL 4

	1990	1991	1992	1993
Familj med 1 barn	+750	+2 250	+3 750	+4 500
" " 2 "	+1 500	+4 500	+7 500	+9 000
" " 3 "	+2 250	+6 750	+11 250	+13 500
" " 4 "	+3 000	+9 000	+15 000	+18 000

I en gemensam motion om familjepolitiken föreslår de tre borgerliga partierna att en rätt införs till avdrag för styrkta barntillsynskostnader. Avdragsrätten bör uppgå till högst 15 000 kr per barn i åldern ett till sju år. Förslaget kombineras med införande av ett skattepliktigt vårdnadsbidrag på 15 000 kr per barn i motsvarande åldrar.

Med ett sådant system skulle förvärvsarbetande föräldrar kunna betala mer än vad som nu är möjligt för enskild barnomsorg. Har familjen två småbarn ökar deras möjlighet att betala med 30 000 kronor. Detta är också ett betydligt bättre sätt att komma till rätta med den "svarta" barnomsorgen än familjeminister Lindqvists recept att "göra skattemyndigheterna mer effektiva".

Det blir med det föreslagna systemet också möjligt för småbarnsföräldrar att betala en betydligt högre avgift än i dag till den kommunala barnomsorgen. Detta minskar behovet av bidrag till den offentliga barnomsorgen och därmed också klyftan i stöd mellan olika barnomsorgsalternativ.

Enligt vår mening bör avdragsrätten för barntillsyn liksom vårdnadsbidraget successivt byggas ut. Ett rimligt mål bör vara att avdragsrätten utvidgas till vad som motsvarar ersättningen per barn till en kommunal dagmamma.

Mot. 1988/89
Sk374

5.7 Skatt på kapitalinkomster och kapitalvinster

Den höga beskattningen av inkomster i Sverige drabbar särskilt hårt avkastningen av sparande. Vid en inflationstakt på 5 procent måste en inkomsttagare med 50 procents marginalskatt ha en avkastning på sitt sparande som uppgår till 10 procent om det sparade beloppet inte skall urholkas. Skulle marginalskatten uppgå till 75 procent blir avkastningskravet hela 20 procent. Det är uppenbart att ett skattesystem med sådana verkningar motverkar ett ökat hushållssparande.

En genomgripande skattereform måste innefatta en lägre beskattning av sparandeavkastningen. I debatten jämföras ofta kapitalinkomster och kapitalvinster som om de vore utbytbara storheter. Så är inte fallet. Medan en kapitalinkomst avser ett beskattningsår uppkommer en kapitalvinst under (oftast) en längre innehavsperiod och beskattas först vid försäljningen. Det är således orimligt att införa lika regler för beskattning av kapitalinkomster och kapitalvinster. De senare bör beskattas efter avräkning av rena inflationsvinster. Det är dessutom nödvändigt att ta stor hänsyn till de regler som gäller i vår omvärld, eftersom kapital har hög rörlighet.

Socialdemokraterna förefaller sträva mot en ordning som innebär att kapitalvinster beskattas i sin helhet och med nominellt samma skattesats som kapitalinkomster. En sådan ordning skulle minska benägenheten att satsa det riskkapital som erfordras för framtida tillväxt i bl.a. industrisektorn.

Kapitalvinster – efter avräkning av inflationen under innehavstiden – och kapitalinkomster bör beskattas med en enhetlig skattesats på 30 procent. Ett uppkommet underskott får utnyttjas mot överskott av förvärvsarbete och näringsverksamhet i form av en skattereduktion som är 30 procent av underskottet. Realisationsförluster skall liksom i dag endast få dras av mot realisationsvinster.

Särskilda regler skall gälla vad beträffar personligt ägda bostäder. En viktig restriktion måste vara att skydda de många människor som investerat i och sparar i egna hem. Dessa människor har vid sina kalkyler utgått från tidigare och nu gällande skatteregler. Den avdragsbegränsning som infördes till följd av skatteuppgörelsen 1981 mellan socialdemokraterna, folkpartiet och centerpartiet och som trädde i kraft fullt ut 1985 ökade kostnaderna för många småhusägare och ägare av egna lägenheter. Till detta kom ett kraftigt prisfall på fastigheter som främst tog sig uttryck i nominellt stillastående priser under denna period av snabb inflation.

Avdragsbegränsningen hade uppenbarligen inga positiva effekter på det totala hushållssparandet. Tvärtom har det minskat kraftigt under 1980-talet. Ett skäl till detta är naturligtvis att avdragsbegränsningen i så stor utsträckning drabbade det mycket betydelsefulla sparandet i egen bostad. Även om en skattereform leder till en lägre beskattning av sparande, får den inte medföra att småhusägare och andra med egen bostad inte får tillgång till full avdragsrätt för samtliga sina kapitalkostnader. Av de riktlinjer för en

kommande skatteomläggning som socialdemokraterna presenterat framgår att de vill begränsa avdragsrätten för bostadsräntor ytterligare, utöver vad som följer av sänkta marginalskatter. Underskott till följd av andra ränteutgifter slopas helt.

Redan 1990 bör ett första steg vad beträffar beskattningen av kapitalinkomster och kapitalvinster tas. De bör beskattas separat med en statlig skattesats på 4 procent och gällande kommunal utdebitering. Kapitalvinster beräknas med hänsyn till inflationen. Därigenom underlättas övergången till det nya system som föreslås ovan samtidigt som hushållssparandet stimuleras.

Inkomst av schablontaxerad annan fastighet samt inkomstlagen kapital och tillfällig förvärvsverksamhet slås samman till ett inkomstslag. Till den del ett underskott uppkommer av räntor för egen bostad skall det emellertid vara fullt avdragsgillt vid den statliga inkomsttaxeringen. Reaförluster får endast kvittas mot reavinster.

I det nya inkomstslaget beräknas kapitalinkomster och inkomst av schablontaxerad annan fastighet som nu, med de ändringar vad gäller den senare beskattningen som föreslås i den moderata kommittémotionen "Beskattning av boende, kapital m.m." (Mot. 1988/89:Sk411). Vad gäller inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet beräknas skattepliktig reavinst för fastigheter med indexuppräknning även de första åren.

5.8 Reformerad företagsbeskattning

Den nuvarande beskattningen av aktiebolag måste reformeras i syfte att uppnå en mer ändamålsenlig och investeringsfrämjande beskattning. Så långt möjligt bör politiska styrmedel undvikas.

Bolagsskattesatsen bör sänkas kraftigt, samtidigt som avsättningsmöjligheterna till investeringsfonder slopas. Dessutom genomförs andra breddningar av den beskattningsbara basen. Skattesatsen, som skall sänkas fullt ut så mycket som möjliggörs genom den ökade skattebasen, kan därmed sättas till 25–30 procent. Dubbelbeskattningen av aktieutdelningar slopas, så att riskkapitalförseringen ytterligare underlättas. Vinstdelningsskatten inom löntagarfondssystemet slopas.

De förändringar av rätten att göra t.ex. lagernedskrivningar som kan övervägas i samband med en reformering av bolagsbeskattningen får inte innebära att skattesituationen försämras för egenföretagare eller ägare av fåmansaktiebolag. Egenföretagarnas konsolideringsmöjligheter måste även i fortsättningen tillgodose deras särskilda behov och får inte försämras. Egenföretagarnas skattesituation förbättras avsevärt genom sänkta marginalskatter. Regelsystemet för fåmansföretagare förenklas. Förmögenhetsskatten på arbetande kapital slopas för mindre och medelstora företag.

5.9 Finansiering

Den statsfinansiella kostnaden för de skattesänkningar som moderata samlingspartiet föreslår uppgår statistiskt sett till drygt 60 miljarder kronor. Skattereformen måste mot bakgrund av sin omfattning utformas så att den samhällsekonomiska balansen inte äventyras. Finansieringen bör enligt vår uppfattning bygga på tre huvudsakliga delar:

Offentliga utgiftsbesparingar i storleksordningen 20 miljarder. En stor del av dessa genomförs redan 1990 och redovisas i det moderata budgetalternativet i vår motion om den ekonomiska politiken.

Det förslag till skattereform som ovan redovisats leder till en klart snabbare ekonomisk tillväxt och därigenom till större skatteintäkter. De *dynamiska effekterna* kan motsvara mycket stora belopp. Mot bakgrund av de studier som refererades i avsnitt 4.2 torde det vara rimligt att räkna med en långsiktig ökning av arbetsutbudet med omkring 10 procent som ett resultat av skattereformen, vilket skulle motsvara en budgetförstärkning på uppemot 50 miljarder kronor. Hela detta belopp kan dock inte inräknas i finansieringen av reformen, som till helt övervägande del skall vara genomförd senast den 1 januari 1991, eftersom det fulla genomslaget av de dynamiska effekterna tar längre tid. Det är emellertid fullt realistiskt att räkna med en ökning av skatteintäkterna med mellan 20 och 25 miljarder på betydligt kortare sikt. Sören Blomquists studie ger stöd för ett sådant synsätt. Ytterligare tillkommande dynamiska effekter möjliggör sedan en fortsatt sänkning av skattetrycket under 1990-talet.

Det resterande finansieringsbehovet kan täckas genom *strukturförändringar* i skattesystemet, som också syftar till förenklingar och en bättre överensstämmelse med beskattningen i övriga Europa.

5.10 Skattereformens effekter

5.10.1 Bättre lönebildning – stärkt konkurrenskraft

När marginalskatten sänks, minskar de bruttolönekrav som behövs för att uppnå en viss given nettolöneökning. I den skattereform vi föreslår sänks marginalskatten för alla. För en industriarbetare sänks den statliga skattesatsen så att marginalskatten 1990 blir 40 procent (vid en kommunal utdebitering på 30 kr) och 30 procent 1991.

Under reformens genomförandetid uppkommer dessutom skattesänkningar i kronor som motsvarar stora nettolöneökningar. Den sammantagna effekten av skattesänkningarna i kronor och de lägre skattesatserna öppnar möjlighet till ett rejält trendbrott i lönebildningen 1990. Regeringen har själv avstått från sådana möjligheter under 1988 och för 1989.

Effekten av vårt förslag till sänkta marginalskatter blir dramatisk. En sjuksköterska eller en industriarbetare kan under 1990 beräknas få en genomsnittlig inkomst på åtminstone 120 000 kronor. Nedan visas vilket bruttolönekrav som måste ställas för att en sjuksköterska eller en industriarbetare skall få en real inkomstökning efter skatt på 1 procent. Beräkningen utgår från en inflation på 5 procent mellan 1989 och 1990.

Förutsättningar:

Oförändrade marginalskatter,
inget inflationsskydd
Oförändrade marginalskatter,
inflationsskydd
Sänkta marginalskatter enligt
(m), inflationsskydd

Bruttolöneökningar:

6,1 %
5,5 %
0,7 %

Det är uppenbart att en marginalskattereform och återinfört inflationskydd ger förutsättningar för en dämpning av bruttolönekraven. I högre inkomstlägen kan "noll-avtal" träffas. Därmed skapas möjlighet för en anpassning av den svenska kostnadsutvecklingen till vad som gäller för våra viktigaste konkurrentländer. Genom att konkurrenskraften stärks kan utvecklingen mot sjunkande marknadsandelar för svensk exportindustri brytas.

Lönekostnadsutvecklingen är också av avgörande betydelse för utvecklingen av ekonomin för kommuner och landsting. I förra årets nationalbudget redovisade regeringen att en ökning av löneökningstakten för 1988 och 1989 från regeringens mål på 4 procent till 7 procent skulle försämra den kommunala ekonomin med drygt 13 miljarder kronor. Till följd av regeringens handlingsförklaring på skatteområdet kan utfallet beräknas bli minst 7 procent per år genomsnittligt för de bägge åren.

De marginalskattesänkningar vi föreslår för 1990 medför att landstings- och primärkommunernas – kostnadsutveckling kan hållas nere samtidigt som de kommunalanställda får behålla en större del av sina inkomster efter skatt.

5.10.2 Arbete och utbildning lönar sig

Som en effekt av de sänkta marginalskatterna kommer den s.k. skattekiln att minska väsentligt. Den enskilde får behålla en större del av sin arbetsersättning, vilket innebär att en ökning av arbetstiden, extraarbete, nyföretagande etc. blir mera lönsamt. Arbetsutbudet kommer att öka. Intresset för utbildning kan väntas växa med tanke på att de inkomstförbättringar som kan bli följden blir betydligt mer värda.

5.10.3 Tjänstesektorn kan växa

Utrymme ges för expansion av den privata tjänstesektorn. Som tidigare nämnts har en stor del av sysselsättningsökningen i USA ägt rum inom den privata tjänstesektorn. Dagens höga marginalskatter motverkar en sådan utveckling i Sverige. För att kunna betala en nettoersättning efter skatt på 1 000 kronor för ett arbete måste uppdragsgivaren (om bägge har 50 procents marginalskatt) själv arbeta ihop 5 485 kronor, vilket leder till att dennes arbetsgivare dessutom får erlagga 1 982 kronor i arbetsgivaravgifter.

När marginalskatten sänkts till 30 procent behöver uppdragsgivaren arbeta ihop 2 795 kronor – en minskning med 2 690 kronor (eller 49 procent). Detta möjliggör självfallet en ökad efterfrågan på tjänster.

5.10.4 Ökat sparande

Det kommer genom den föreslagna reformen att löna sig bättre att spara. Avkastningskravet på sparande minskar. För en individ med 48 procents marginalskatt som redan utnyttjat sparavdraget på 1 600 kronor blir i dag kravet för att sparad kapital skall behålla sitt värde vid 4 procents inflation en nominell ränta på nästan det dubbla beloppet – drygt 7,5 procent. Efter den föreslagna skattereformen minskar kravet till 5,7 procent.

Genom de sänkta marginalskatterna blir också det skattemässiga värdet av avdrag betydligt lägre. Det innebär att räntekänsligheten ökar utan att

individernas betalningsförmåga minskar genom särskilda avdragsbegränsningar. Vid en ränta för ett konsumtionslån på 15 procent blir "nettokostnaden" för normalinkomsttagaren i dag 7,1 procent. Efter den föreslagna skattereformen blir kostnaden drygt 10 procent.

Mot. 1988/89
Sk374

5.10.5 Färre i fattigdomsfällan

I dag sitter många familjer fast i vad som brukar kallas fattigdomsfällan. De sammantagna marginaleffekterna till följd av marginalskatt, avtrappade bostadsbidrag och i vissa fall progressiva daghemsavgifter leder till att familjen inte genom eget arbete kan förbättra sin ekonomiska situation. Dessa negativa effekter minskar genom vårt förslag. Bara i undantagsfall kommer den totala effekten av skatt och avtrappade bidrag att överstiga 50 procent. Dessutom kommer behovet av inkomstprövade bidrag att minska.

5.10.6 Ökad tillväxt

I avsnitt 3 har tidigare redovisats hur väsentligt lägre än i jämförbara industriländer den svenska tillväxttakten varit sedan början av 1970-talet. En stor del av denna utveckling kan hänföras till det höga skattetrycket och den dåliga skattestrukturen. Man torde kunna hävda att uppemot 200 miljarder kronor i resursbortfall blivit effekten av vår extrema skattesituation.

Sänkt skattetryck och reformerad skattestruktur leder till en ökad tillväxttakt. Dessa effekter torde i viss utsträckning kunna göra sig märkbara på relativt kort sikt. På något längre sikt blir effekterna omfattande.

Mot bakgrund av de studier som nyligen gjorts av de dynamiska effekterna (se avsnitt 5.2) av skattesänkningar kan den skattereform som vi föreslår leda till en ökning av tillväxten i ekonomin med sammantaget omkring 10 procentenheter över en period på ca tio år. Sverige skulle därigenom ha goda möjligheter att återta sin forna tätposition bland västvärldens främsta industriländer.

6 Finansiella konsekvenser av förslagen i denna motion

I tabellen nedan redovisas de statsfinansiella konsekvenserna av våra skatteförslag. Den helt dominerande delen av de skattesänkningar som föreslås tillfaller inkomsttagarna i lägre inkomstlägen. Av det statistiskt beräknade skattebortfallet till följd av marginalskattesänkningen 1990 belöper sig nästan tre fjärdedelar på inkomster under 140 000 kronor.

TABELL 5

	Budgetår	Helår
Marginalskattesänkningar	10,6	25,4
Intäktsökning till följd av dynamiska effekter	-1,5	-5,8
Grundavdrag för barn	0,6	1,5
Sänkt schablonavdrag ¹	-0,6	-1,3
<i>Skattesänkningar, netto</i>	<i>9,1</i>	<i>19,8</i>

¹ I en trepartimotion som väcktes i januari 1988 finansierades det föreslagna vårdnadsbidraget bl.a. genom en minskning av schablonavdraget med 1 000 kronor. Vi vidhåller detta förslag.

Marginalskattesänkningarna kan förväntas leda till dynamiska effekter på ekonomin (jämför avsnitt 4.2 och 5.9) som i sin tur skapar budgetförstärkningar och därmed kan ingå i finansieringen av de skattesänkningar vi föreslår för nästa år. Arbetsutbudet kan förväntas öka med 3 till 4 procent och därmed leda till budgetförstärkningar på mellan 15 till 20 miljarder på lång sikt. På basis av Sören Blomquists studie kan man räkna med att 8 av dessa uppkommer redan under det första året, ytterligare 6 under det påföljande året och resterande budgetförstärkningar under perioden därefter.

I det moderata budgetalternativet uppskattas budgetförstärkningen till följd av de dynamiska effekterna för helåret 1990 till 5,8 miljarder, vilket är en försiktig beräkning.

Detta innebär att den statsfinansiella nettokostnaden för här föreslagna skattesänkningar under helåret 1990 uppgår till 19,8 miljarder kronor. Under de omedelbart följande åren sjunker nettokostnaden successivt till 7–12 miljarder kronor. Bedömningen av hur stor del av skattebortfallet som under nästa budgetår behöver mötas med besparingar görs i vår motion om den ekonomiska politiken.

Det torde ankomma på vederbörande utskott att utarbeta erforderlig författningstext.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkt skattetryck i samband med en genomgripande skattereform,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avreglering av avmonopolisering i samband med en genomgripande skattereform,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts i övrigt om inriktningen av en genomgripande skattereform,
4. att riksdagen beslutar om ändring i skatteskalorna för grundbelopp och tilläggsbelopp fr.o.m. den 1 januari 1990 enligt vad som anförts i motionen,
5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om återinfört inflationskydd i enlighet med vad som anförts i motionen.

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om grundavdrag för barn i enlighet med vad som anförts i motionen,

Mot. 1988/89
Sk374

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrad beskattning av kapitalinkomster och kapitalvinster fr.o.m. den 1 januari 1990 i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om reformerad bolagsbeskattning i enlighet med vad som anförts i motionen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skattesituationen för egenföretagare och ägare av fåmansaktiebolag,

10. att riksdagen beslutar sänka schablonavdraget under inkomst av tjänst till 2 000 kronor fr.o.m. den 1 januari 1990.

Stockholm den 24 januari 1989

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Ingegerd Troedsson (m)

Anders Björck (m)

Bo Lundgren (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Clarkson (m)

Rolf Dahlberg (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gunnar Hökmark (m)

Gullan Lindblad (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Sonja Rembo (m)

